

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatelj na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Po 32. vojni napovedi.

Ob priliki rumunske vojne napovedi je prinesla v soboto dne 2. septembra »Arbeiter-Zeitung« članek, v katerem piše takole:

Kaj vse je nastalo iz vojne napovedi dne 28. julija 1914.! Tedaj se je mislilo, da začnemo vojno z malo Srbijo in so se nadejali, da se vojna omeji na ta obseg, na to dejstvo. In na pogajanjih, ki so sledila ultimatumu od 23. julija, je Avstro-Ogrska celo izjavila, da po vojni nič ne odvzame od ozemlja Srbije. Iz omejene vojne ene velesil proti eni balkanskih držav je nastal sedaj svetoven požar, v katerem gre za biti ali ne biti celih narodov in držav! Na eni strani štirje zavezniki: Nemčija, Avstro-Ogrska, Turčija in Bulgarska, na drugi deset držav — med njimi tako silni imperiji, kakor sta Rusija in Anglija, potem dve nadaljni velesili Francija in Italija, dalje srednje in male države: Belgija, Srbija, Črnagora, Rumunska in Portugalska, in k vsem še Japonska — iz lokalizirane vojne dveh sosedov je nastala strahovita borba, ki se je udeležuje 14 držav! Kdo bi bil mislil in bi se ne bil zgrozil pred mislijo, da vojna, ki je začela dne 28. julija 1914., v septembru 1916. še ne bo pri kraju?! Petindvajset mesecev, in konca še ni tu, marveč je istega dne, ko je izbruhnila pred četrto stotino mesecev, nastopil še en vojevalec in vojna zadobiva nove strašne perspektive, se povzpema do sile, ki jemlje sapo, zadobiva vedno jasneje smisel in voljo prave uničevalne vojne.

Kaj vse ni nastalo iz vojne napovedi 28. julija 1914.?! Kdo bi bil onega dne, ko je uradni list raznesel vojno napoved — prvo med njimi, ki jih že ni več šteti — slutil vso veličino nesreče, ki se je tedaj začela in ki še davno ne bo pri kraju?!

Sedaj so napovedane tiste štiri vojne, ki jih je povzročil poseg Rumunske: v nedeljo Rumunska Avstro-Ogrski, v ponedeljek nemške države Rumunski in da-

nes Turčije in Bulgarske Rumunski. Izolirane vojne ni več; je le še gigantska in peklenska borba dveh taborov vojska, v katere se deli Evropa. Vojna je zadobila tak obseg, da so vsa nasprotstva, ki vihrajo po Evropi, ki so desetletja dremala pod odejo, a ki bi se bila morda brez te svetovne vojne poravnala — takorekoč zalučana v vojno vseh proti vsem in se ta vojna neti z vsem tistim sovraštvom, ki se je nabralo po vseh kotih Evrope. Tako je iz vojne napovedi 28. julija 1914. nastalo sedaj dvaintrideset vojen. In nobena pogodba, nobeni dinastični odnosi, ne čutstva, ki jih je dolgo ohranila zgodovina, — nič se ni moglo zdržati pred viharjem blaznosti, ki vse, kar je v Evropi žarelo strasti, sovraštva in maščevalnosti, oživila in je zapoved ubijanja določil kot izključno razmerje med narodi. Z eno vojno napovedjo je začelo, a sedaj izpreminja Evropo v eno samo razvalino.

Zahteve angleških delavcev.

Robert Smillie, voditelj britskih rudarjev, Bellany, tajnik železničarjev in Harry Gosling, voditelj transportnih delavcev, so predložili dne 3. avgusta ministrskemu predsedniku Asquithu naslednje zahteve:

1. Vse izjeme glede uredbe strokovnih organizacij, ki so imele namen pospešiti izdelovanje streliva, naj se razveljavijo, čim se sklene mir.
2. Vsem delavcem in delavkam, ki zavzemajo začasno mesta vpoklicanih, naj se preskrbi po vrnitvi prej nastavljenih delavcev ali drugje delo ob mezdah po organizacijah določenih, ali pa naj jih država dovolj podpira.
3. Razoroženje tistih, ki so bili trajno v vojski, naj se izvrši tako, da jih bo delovni trg sproti absorbiral.
4. Daljši dopusti ob polni plači in vojni preskrbi se naj dovolijo tistim voja-

kom, ki potrebujejo okrepitve, preden se vrnejo k svojemu civilnemu poslu.

5. Paritetiška nakazališča dela naj se uredi za prehodno dobo.

6. Odpuščeni vojaki, ki so brez posla, naj dobe od države popolno preskrbo. Ministrski predsednik Asquith in ministri Henderson in Harcourt so sprejeli deputacijo. Po dolgem razgovorjanju in klanjanju je izjavil Asquith:

1. Vlada je že ustanovila demobilizacijski odbor, ki se bo pečal z vsemi vprašanji demobilizacije.

2. Obnovitev uredbe strokovnih organizacij, kakršne so bile pred vojno, je častna dolžnost in se bo po možnosti izvedla. Sporna vprašanja naj pridejo pred razsodišče.

3. Vlada se bo potrudila s posebnimi ukrepi, da pomaga odpuščenim namestnikom.

4. Razoroževanje vojske se bo vršilo polagoma in bo obsežalo tudi posebne vrste dopustov. Lokalni odbori bodo najbrže pri tem sodelovali.

5. Demobilizacijski odbor se tudi posvetuje o uredbi paritetnih nakazališč dela.

Kako je Rusija Rumune osvobodila.

Rumunija se je oklenila Rusije, da bi z njeno pomočjo osvobodila sedmograške Rumune. Rumunija je pri tem popolnoma pozabila, kako ima Rusija navado osvobojevati, čeprav ima pred seboj usodo Rumunov v Besarabiji. V ruski državi zatirajo vsa tuja ljudstva. Liga tujih narodov v Rusiji je izdala posebno knjigo z napisom »Ali poznate Rusijo?«, v kateri tudi opisuje, kako je Rusija osvobodila Rumune v Besarabiji.

Besarabija, bogata deželica v južno-zahodnem kotu Rusije ima danes okoli dve tretjini rumunskega prebivalstva. Od 15. stoletja so bili Rumuni tam gospo-

LISTEK.

Iz angleškega vojnega dnevnika leta 1946.

»Daily Mail« so prinesle naslednjo satiro, v kateri pojasnjujejo razmere bodočnosti v dvaintridesetem letu svetovne vojne:

Dne 1. januarja 1946. Končno se je pričelo dvaintrideseto leto svetovne vojne; ljudje so se že tako privadili vojni in se jih mnogo resno boji, da bi izbruh miru utegnil neprijetno vplivati na sedanje običaje in naziranja. Tako mi je tožil prijatelj, da bi ga izbruh miru gospodarsko uničil, ker je bil pred dvaintridesetimi leti pivovarnar, a je svojo pivovarno spremenil v delavnico usmrtljivih plinov ter so njegovi nastavljeni seveda popolnoma pozabili, kako se vari pivo. Takih bojazni se pojavlja vedno več, in temne vesti o možnosti skorajšnjega miru razbur-

jajo večino prebivalstva. Tako si je kakor znano milijonar Oliver Grote, sloveči kralj radijevih svetilnih ur, prerezal vrat z britvijo, ko je čul, da so se diplomati vojujočih držav jeli posvetovati. Danes sem govoril s krojačem, ki je izražal bojazni, češ, da ne bo mogoče preskrbeti vse može s civilnimi oblekami, ko pridejo iz vojske, ker se, kakor znano, že davno vse uniforme izdelujejo le s stroji, in znajo krojači delati pravzaprav le še ženske obleke. Najboljše, če bi vračajoče se vojake oblekli kar v ženska krila; toda krojač pravi, da so ta krila postala tako kratka zaradi mode, da bi se moške v našem meglenem podnebju utegnili prav lahko prehladiti v noge.

Dne 3. marca. Časopisje je polno opominov na vlado, naj se vendar že odloči za uradno določitev cen za živila. Ubogi municijski delavci, ki zaslužijo le 300 do 400 mark na teden, že zdavnaj ne morejo več izhajati s svojo plačo. Funt surovega masla velja namreč že 60 mark,

en krompir, če ni preveč debel, eno marko, in za mesne praške, ki jih prodajajo po lekarnah, treba plačati pet mark za komad, čeprav imajo manj vrednosti nego duh pečenega plečeta leta 1914. To draženje zlasti zasluži pozornost, ker gospodstvo na morju nima vedno tistega uspeha, ki bi ga smeli pričakovati. Sicer se pa tudi množe pritožbe o prevelikih dohodkih vojnih dobivateljev. Toda vlada je ta krivični očitke s pravičnim ogorčenjem zavrnila, ko je izjavila, da so vojni dobivatelji največji patriotje, ker morajo 70 odstotkov svojih dohodkov zopet dati nazaj kot davek in je le tako mogoče finančno nadaljevati vojno.

Dne 19. maja. Prav mnogo govore iznova o gibanju med škofi zoper luksuz in premajhno varčnost. Zdi se, da se priredi nov pogrom zoper javne zabave in stari ljudje pripovedujejo zopet o groznih nemoralnostih leta 1916, ko je bilo še mnogo nesramnih kreatur, ki so se upali obiskovati koncerte in kinematografe.

dari, in ko so prišli pod turško oblast, jih niso Turki ne narodno in ne kulturno zasuznili. Rusija pa je smatrala za svojo nalogo, da osvobodi krščansko ljudstvo »turškega jarma«, kar je po hudih bojih tudi dosegla v bukareškem miru leta 1812. Takrat je dobila Rusija Besarabijo, in berlinski kongres leta 1878. ji je odkazal še ostanek.

Vpliv osvoboditve se je kaj kmalu pokazal; komaj šest let pozneje so spremenili deželno vladno v Visoki svet, ki so ga tvorili plemiči, in ga je ruski senat potrjeval. Okrožne uradnike je moral potrjevati ruski guverner. A kmalu so odpravili tudi Visoki svet, leta 1834. so prepovedali rabo deželnega jezika v pisarnah in pri sodnijah, leta 1837. so pa jeli preganjati tudi cerkev. Leta 1859. so odpravili deželni jezik z licejev, takoj nato so prepovedali uvoz rumunskih knjig in časnikov. S tem je bilo samostojno življenje Rumunov v osvobodjeni Besarabiji takorekoč docela zatrto. Tudi poznejše liberalne reforme so imele očiten namen, odpraviti besarabske narodnostne posebnosti.

Leta 1871. je Rusija postavila krono svojemu »osvobojevalnemu delu«, ko je Kišenevski škof v duhovnem semenišču v Kišenevu, kjer se izobrazuje vsa duhovščina iz dežele, odpravil pouk rumunskega jezika. Gojenci so morali govoriti ruščino, rumunsko cerkveno petje, celo zvonjenje je odpravil in leta 1875. so ustanovili tudi po samostanih ruske šole. Enako je ravnala Rusija z onim delom Besarabije, ki ga je dobila leta 1878., in konec konca je bilo, da je postala Besarabija navidez prava ruska pokrajina. Po mestih se Rumuni še upirajo porušenju, po deželi pa tudi niso Rusi dosegli svojega namena. Zato pa stoje ti Rumuni na jako nizki kulturni stopnji. Statistika pravi, da tam ne zna čitati in pisati 80 odstotkov prebivalstva; le 17 odstotkov moških in 4 odstotki žensk znajo oboje. Leta 1912. je slavila Rusija stoletnico osvojitve Besarabije. Tistega dne so bili časniki v sosedni Rumuniji črno obrobjeni in v Bukarešti so razobesili črne zastave.

Svetovna vojna.

Zobato kolo svetovne vojne se še vedno vrti z neusmiljeno srditostjo. Iz silne nervoznosti na vseh bojiščih je razvideti, da se silno mudi. Ententa bi rada spravila pod streho še to jesen velik kos uspeha, s katerim bi potem renomirala po zimi do spomladi. Zato trajajo vsi luti boji z majhnimi presledki na vseh bojiščih.

Dne 5. junija. Eden naših najzabavnejših časopisov ve pripovedovati prav komični dogodek. Vojni dobrotnik se je odločil, da bo z dopisovanjem razveseljeval prostovoljce Kitchenerjeve vojske. Jako ga je veselilo pismeno občevanje z mladim možem ter je že mislil na to, da bi mu dal svojo hčer za ženo, če pride na dopust na Angleško. Tembolj pa se je ustrašil, ko je prišel mladi mož res za dvanajst ur na dopust, pa je videl, da je mladenič star sedemdeset let.

Dne 4. avgusta. Danes je obletnica našega vstopa v vojno. Dostojna slavnost v Londonu in mnogo čudovito lepih vojnih govorov. Posebno lep je bil govor našega ministrskega predsednika Asquitha, ki se jame nekoliko starati, pa je vendar izjavil, da se čuti še sedaj, prav zrelega krepko krmariti državno ladjo. Učinkoviti članki v časopisih, ki so smeli iziti izjemoma kljub prepovedi glede tratenja papirja v formatu po pet milime-

Na italijanskem bojišču so še najmanj razsajali luti boji. Na soški fronti so obstreljevali z artiljerijo kraško planoto in Tolminsko obmestje. Napredovali niso. Na tirolskem bojišču so poskusili več sunkov v Adižki-Astiški dolini. Prav živahno pa delujejo letala, kar pomenja priprave za nove hujše napade. Avstrijski letalci so zopet obmetavali z bombami Benetke in druga italijanska obmorska mesta.

Na ruskem bojišču trajajo vobče boji v Galiciji in Bukovini. Le poredkoma nekoliko obmolknejo topovi. Zadnje dni se posebno srdito trudijo Rusi ob Zlati Lipi, gorenjem Čeremošu in v izhodnih Karpatih. Tudi v smeri proti Levovu so bili silni boji, kjer so se morale čete centralnih držav nekoliko umakniti, a so obenem ustavile rusko prodiranje. V primeri z velikanskimi žrtvami, ki jih imajo Rusi na tej fronti, ni pridobitev v nobenem razmerju.

Na francoskem bojišču so mislili Francozi in Angleži, da bodo prodrli nemško fronto. Ta novi poskus se jim je ponesrečil. Ob Somei napada še vedno 28 divizij nemško bojno črto v dolžini 15 kilometrov. Pripravljajo pa še nov napad, ker koncentrirajo ob Somei nove čete. Pred Verdunom se še vedno vrše boji z večjimi in manjšimi uspehi.

Vsi veliki boji so velikega pomena; vendar se pa naše oko posebno rado obrača proti dogodkom na rumunskem in balkanskem bojišču. Ofenziva, ki so jo pričeli Rumuni proti Sedmograški, je ustavljena, preden so zadele rumunske čete ob avstrijsko glavno armado. Najhujši boji so se vršili pri Oršovi. Velik poraz so pa doživeli Rumuni in Rusi v Dobrudži, kjer operirajo Bulgari. Nemci in Turki pod vodstvom Mackensena. Zavzeli so trdnjavo Turkatan in Silistrijo; v Turkatanu so uplenili 20.000 Rumunov, nad 100 topov in drugih vojnih potrebščin. Vršila se je tudi velika bitka pri Dobriču, kjer so se morali umakniti Rusi in Rumuni. Bulgarsko prebivalstvo v Dobrudži pozdravlja Bulgare, ki so dospeli že skoro pred Ruščuk in tudi do Bukarešte nimajo več daleč. Rumuni so izpraznili vse kraje ob levem bregu Dunava. Operacije v Dobrudži so najbrže prekrizale rusko-rumunski načrt, per Serail iz Soluna še ne more pričeti ofenzive, dasi mu ententa prigovarja.

»Magyar Hirlap« piše o zavzetju Silistrije, da omogočuje zavzeto mesto gospodstvo nad Donavo, od Donave do Bukarešte je komaj 50 kilometrov; zasedenje Silistrije zato ogroža Bukarešto in celo Dobrudžo.

trov dolgem in štiri milimetre širokem. Vse se je veselilo teh srečnih razmer in prav mnogo so se bavili ljudje s prerokovanjem znanega časnikarja, da bo še letos konec vojne. Ta sklepa iz dejstva, da je na obeh straneh toliko ujetnikov, da je toliko Angležev v Nemčiji in toliko Nemcev na Angleškem, da bi bila izstradalna vojna proti Nemčiji le izstradanje angleškega ljudstva. Trditi smemo, da je danes Anglija Nemčija in Nemčija Anglija, in da bi bilo to meščanska vojna in samomor, če bi vojno še dolgo nadaljevali. Resnično poročajo čisto tudi, da tvorijo danes našo mornarico in vojsko zgolj Nemci in nemško vojsko zgolj Angleži, ki sta jih obe vladi proti mednarodnemu pravu prisilili k vojni službi. Potemtakem utegnemo res v doglednem času pričakati konec. Nebo bodi blagoslovljeno.

»Vossische Zeitung« piše: Ob donavski fronti so začele bulgarsko-nemške čete takoj po zavzetju Tutrakana prodirati proti Silistriji. Bulgarska konjenica je dospela že v soboto v Silistrijo ter jo je prebivalstvo z nepopisnim navdušenjem sprejelo. Severno od Dobriča je hotela rusko - rumunska - srbska divizija preprečiti prodiranje proti Silistriji. Njen poraz je onemogočil tudi načrt v obrambo trdnjave.

»Secolo« vidi edino rešitev v takojšnjem napadu Sarraila. Če ga ovira položaj na Grškem, se mora ta ovira odstraniti. Položaj na Balkanu je skrajno resen.

Balkanske zapletke so prava uganka in kdor reši balkansko vprašanje, utegne najbrže precej vplivati na uspeh vojne.

Na Grčijo pritiska ententa huje in huje. Ministrski predsednik Zaimis je odstopil in listi poročajo, da je vlada sprejela vse predloge entente. Če so ta poročila resnična, potem vojna napoved Grčije tudi ni več daleč in o Grčiji se bo smelo reči, da je bila silno potrpežljiva, a obenem dobra trgovka. Rusi mislijo baje opustiti svoje operacije v Aziji, ker se jim zdi balkansko bojišče važnejše, ker tam hočejo žeti glavni uspeh: Carigrad in Dardanele ter pot do morja na jugu.

Vršile so se praske tudi v Arabiji in v Egiptu pred Sueškim prekopom.

Domači pregled.

DR. KAROL SLANC.

Dne 5. septembra t. l. je nenadoma umrl v Novem mestu dr. Karol Slanc, ki je bil ondi odvetnik nad 30 let. Stal je ob zibel našega narodnega razvoja v javnosti in se takoj izkazal za duhovitega publicista. Politični agitator in žurnalst je ostal do konca. Ni se omejeval na strankarsko stališče v izključno političnem smislu besede, marveč je imel bolj pred očmi družabno gibanje v smislu naprednosti z duhom časa. Zato je bil tudi sotrudnik socialističnega gibanja na Slovenskem, ki ga je podpiral duševno in gmotno. Eden izmed onih redkih mož pri nas, ki jih njih stan in denar nista zaslepila za potrebe in zahteve svojega časa, ki je zato hodil naprej in ne nazaj. Pisal je v liberalne in socialistične časopise in revije ter sodeloval pri književnih podjetjih, vedno mlad za tako delo. Članki, ki jih je priobčil v 70. letih v »Slovenskem Narodu« o slovenski narodnosti, imajo zgodovinsko vrednost. Pozneje se je glavno pečal z gospodarsko - družabnimi vprašanji. Slovensko socialistično delavstvo ga ohrani v hvaležnem spominu! Njegovega pogreba sta se udeležila tudi člana izvrševalnega odbora socialno - demokratske stranke Josip Kopač in Anton Kristan.

Naš državni zbor. Koresp. urad razširja sledečo vest »Parl. Korr.«: Vršila se je od dr. Sylvestra sklicana seja predsedstva državnega zbora. Udeležili so se je podpredsedniki Jukel, Pernerstorfer, vitez Pogačnik in Romanczuk. Rešili so tekoče predsedniške posle in si razdelili posle za prihodnjo zimsko polovico.

Vpoklici pod orožje. Dunaj, 11. septembra. (Kor. ur.) Ministrstvo deželne brambe obvešča, da se bo te dni razglasila odredba, ki vpoklicuje pri zadnjih prebiranjih potrjene avstrijske črnovojne pod orožje, in sicer: 1. rojstne letnike 1871 do 1866 dne 2. oktobra 1916; 2. rojstne letnike 1892, 1891, 1890, 1884, 1883, 1882, 1881 in 1880 dne 10. oktobra 1916. Vpo-

klicanci se morajo predstaviti na določen dan najkasneje ob 11. dopoldne. Letniki 1866 do všteti 1871 se vpokličejo že zdaj, ker nameravajo začasno te letnike zaposlovati le v zaledju in v etapskih prostorih, a zato pa bodo morali nadomestiti v zaledju in v etapskih prostorih mlajše moči, ki so sposobne za službo na bojišču.

Idrija. V številu 95 »Delavca« smo bili priobčili »spomenico«, ki jo je lokalni odbor rudarske zadrage izročil in priporočil v imenu delavstva c. kr. rudniškemu ravnateljstvu v Idriji v ugodno rešitev. Kolikor smo informirani, direkcija na to spomenico doslej še ni odgovorila. Le toliko vemo, da se je pri tozadevni obravnavi izreklo malo upanja na ugodno rešitev posameznih točk, ker baje tiči glavna krivda v pomanjkanju masti in slanine v tem, da so naše maksimalne cene manjše kot pa na Ogrskem, kjer bi bilo te vrste blaga dobiti. Tudi glede načina razdeljevanja blaga se ni pokazala posebna naklonjenost v spomenici izraženim željam. Od druge strani pa smo slišali kritiko, češ, zakaj se vse manipulacije z blagom ne prepuščajo temveč celo zahtevajo od rud. erarja, ko bi bili tu pač bolj na mestu zadrage in trgovci. Tudi mi ne zanikamo tega naziranja, ker tudi nam ne ugaja, da se poklicanim stanovom od vzame vsak vir dohodkov. Ali pomisliti je treba, da je Idrija mesto, v katerem igra glavno vlogo rudnik, posebno pa v sedanjih razmerah, od katerega je odvisno poleg delavstva tudi uradništvo glede aprovizacije. In prav zato se je že koncem leta 1914 od politične in drugih oblasti sestavil ključ, po katerem naj se aprovizacija mesta vrši. Takrat se je imenoval rudnik kot prvo aprovizacijsko mesto. On nakupuje iz svojih sredstev pod zaporo dano blago kakor moko, sočivje itd. Od tega blaga ostane za nad 6000 k rudniku spadajočih ljudi v mestu in okolici 82% blaga, mestni občini za privatne ljudi odstopi rudnik 12% in Krščanskemu gospodarskemu društvu za njega člane, ki ne spadajo k rudniku 6% blaga. Občno kunsumno društvo je pa dobilo v svoj valjni mlin, tedaj imenovani okrajni mlin, mletje žita, ki ga mora samo kupovati, po postavno določenih predpisih mleti ter prodajati izdelke kakor določi okrajno glavarstvo oziroma za otrobe, kakor določi centrala za krmila na Dunaju. Ta ključ aprovizacije je v veljavi še danes in prav zaradi tega je spomenica v celoti utemeljena, ker izraža želje, naj ima vse, kar je odvzeto trgovcem in neupoštevanim društvom in je kupuje erar sam, naj iste tudi razdeljuje sam med svoje ljudi. Za privatne pa naj kupujejo in preskrbujejo one korporacije, ki so se k temu zavezale same. Zlasti, ker je dokazano, da ostali dve aprovizacijski korporaciji ne razpečavata med svoje ljudi samo ono blago, ki ga jima preskrbuje rudniško ravnateljstvo, ampak kupujeta tudi pod roko pod zaporo dano blago bodisi od vojno-žitnega prometnega zavoda kakor tudi od drugih strani. Zategadelj je samoobsebi umevno, da je na tak način 18% ljudi z blagom bolj preskrbljenih kot pa onih 82% delavstva, med katerim je tudi precej takozvanih boljših ljudi —. Od tod tudi sovraštvo in prepiri ter očitki, s kakšno mero se meri tem ter s kakšno onim za enak denar. In če se ne motimo, izhajajo od tod tudi v spomenici stavljene zahteve. Naša želja je seveda: v prvi vrsti zadostna množina blaga, v drugi vrsti pa pravično razdeljevanje med vse stanovne enake. Vsi smo avstrijski državljani in vsi se borimo za en cilj, eni tako, drugi drugače, posebno pa seveda tudi delavec, katere-

mu vse nakaznice za blago ne pomagajo, ker ne more posegati zaradi nedostajanja denarnih sredstev vsled sedanjih neznosnih cen po blagu, če tudi ga nikdo ne prezira.

Velika rudniška nezgoda v Trbovljah. V noči od 5. do 6. septembra je povzročila v trboveljskem rudniku eksplozija jamskih plinov veliko nezgodo. Zgodila se je nezgoda v postranskem rovu zapadnega revirja, kjer je delalo deset rudarjev. Kako je pravzaprav nastala nezgoda, se najbrže ne bo dalo dognati, menijo pa, da so prodrli plini najbrže iz sosednih rogov, ter da je bila ali katera varnostna svetilka pokvarjena, ali pa jo je kdo delavcev hotel popravljati in so se pri tej priliki vneli plini. Komisija namreč trdi, da so bile vse varnostne naprave v popolnem redu. Ker je eksplozija vse razbila, se z gotovostjo pač ne bo moglo dognati pravega vzroka, ki ga lahko razlaga vsak po svoje. Nezgoda se je zgodila in žrtev pri tej nezgodi je sedem rudarjev, ki so bili usmrčeni. Nesrečne žrtve rudarske nezgode so: Jožef Vrabčič, oženjen, Martin Vrabčič, sin prejšnjega, še le 3 mesece oženjen, Franc Ban, oženjen, oče 6 otrok, Franc Zavrl, neoženjen, Anton Drnovšek, oženjen, oče 4 otrok, Anton Graber, neoženjen, Franc Hribar, oženjen, oče 6 otrok. V bolnico sta bila prepeljana Gačnik in Brezovšek, ki sta se bila ob nezgodi slučajno nekoliko oddaljila, in so jih plini le omamili, ter sta iz vse nevarnosti. V Trbovljah se že dalje časa ni zgodila večja nesreča in sedaj je obiskala usoda kopico rudarjev in njih svoje s svojo bridko roko. — Dne 8. septembra popoldne se je vršil pogreb šestih ponesrečencev, sedmega Drnovška, so pa prenesli v Kotedrež v Zagorje v njegov rodni kraj. Pogreba se je udeležilo silno mnogo občinstva s sočutjem do žrtev in zapuščenih svojcev pokojnikov. Pogreba so se udeležili med drugimi generalni ravnatelj Karafiat z Dunaja, trboveljski vojaški poveljnik, župan, podžupan, ravnatelj trboveljskega rudnika Heinrich in nadzornik Heutmann. Kot zastopnika delavske socialno - demokratiške organizacije sta se udeležila pogreba sodruga Sitter in Majdič. Blag bodi spomin pokojnim žrtvam!

Ker primanjkuje mleka je izdala vlada zopet nove odredbe glede porabe mleka in trgovine z mlekom.

Niklajstvi dvasetvinarski novci ostanejo v veljavi samo še do novega leta. Na Ogrskem pa dobe železne dvovinar-nike.

Maksimalna tarifa za drva v 18. stoletju v Ljubljani. »V lepih starih časih« so Ljubljancje dobivali kurivo iz gozdov v Mestnem logu. Ko so pa ta pošla, so jih vozili iz graščinskih gozdov po Ižici iz Iga, po Ljubljani pa iz Podpeči, pa tudi iz Logatca. Ker so pa prekupci drva le dražili, je v letih 1757., 1758. in 1768. deželna vlada nastavila za drva maksimalen tarif. Drva so se smela prodajati na trgu naravnost iz prve roke, prekupci so bili izključeni, so morala imeti natančno dolžino; nastavljeni so bili na trgu trije možje, ki so drva premerili, in kjer ni bilo v redu jih zaplenili in razdelili ubožnemu prebivalstvu. Mera jim je bila takrat nekako dveh dunajskih sežnjev. Cena iz Iga je bila 5 gld. 6 krajcarjev, iz Podpeči in Vrhniče 4 gld. 40 krajcarjev, krajša 2 gld., 58 krajcarjev, okrogla (Prügelholz) pa 2 gld., 13 krajcarjev. Drva so se po teh cenah morala postaviti na trg, odušstvo je bilo pa najstrožje prepovedano. Za merjenje je moral prodajalec plačati 5 krajcarjev od mere (dva sežnja).

Nova odredba za točenje piva. Po ministerijalni odredbi, katera se razglasi

danes, se odreja, da določitev zoprednih treh oziroma šestih ur, v katerih se sme točiti pivo, izvršijo politične oblasti vpoštevaje lokalne razmere in da se sme tekom določenega časa natočiti vsakemu gostu v lokalu in odjemalcu čez ulico največ en liter piva. Nova odredba pooblašča končno politične deželne oblasti, da smejo v prav posebnega ozira vrednih slučajih dovoliti na prošnjo izjeme predpisane časovne omejitve za točenje piva.

Koalicijska vlada na Ogrskem. »N. Fr. Pr.« in za njo drugi nemški listi napovedujejo, da se ogrski notranji položaj tekom prihodnjih dni razjasni v tem smislu, da pride na krmilo koalicijsko ministristvo z grofom Tiszo na čelu. Oficijozna »Information« pa pravi, da se kljub delovne stranke (to je večina ogrskega državnega zbora) že ozira po novem gospodarju in sicer da gledajo uvidevnejši skozi okno in ga iščejo tam. — Grof Andrassy je glede parlamentarnih bojov na Ogrskem pojasnil, da se pravi boj šele v turek začne. Andrassy smatra sklicanje avstrijske delegacije za popolnoma nevarno. Boj ni naperjen v prvi vrsti proti grofu Tiszi, nego proti ministru zunanjih del baronu Burianu, kateremu opozicija ne odpusti njegovih diplomatskih napak. Sedmograška pomeni za Ogrsko dosti več, kakor cela Alzacija za Nemško, ker je Ogrska nikakor ne more pogrešati.

Žepni koledarji za leto 1917 izidejo početkom meseca oktobra, in sicer **Žepni koledar za delavce sploh, Koledar za rudarje**, vrhutega izide tudi posebni **Koledar za železničarje** za jako poučno vsebino. Prva dva koledarja se naročata pri Založbi Delavskih koledarjev v Ljubljani, Šelenburgova ulica 6/l. Železničarski koledar pa pri tajništvu železničarske organizacije v Ljubljani (sodr. Josip Kopač). Naročila naj se vpošljejo takoj, da utegnejo naklado eventualno založništva še povečati.

Velika kinematografska senzacija z dunajske vojne razstave v Ljubljani. Na dunajski vojni razstavi je dolgo vrsto tednov zbuja največjo pozornost film »Dunaj v vojni«. Ta film, katerega je pridobil za predstave v Ljubljani Kino Central v deželnem gledališču, je vsak dan napolnil kino gledališče dunajske vojne razstave. Ta film bo mogoče videti v petek, 15., v soboto 16., v nedeljo 17. in v ponedeljek, 18. t. m. Dasi je nabava tega filma zvezana z ogromnimi stroški, »Kino Central« v deželnem gledališču ni povišal vstopnine. Tudi drugi film dunajske vojne razstave, izvrstno Nestroyev burko, je pridobil »Kino Central«. Najboljša, najcenejša zabava ostane torej v »Kino Central« v deželnem gledališču, ki ima tudi najudobnejše prostore.

Svetovni pregled.

Pred vojnim sodiščem v Jakinu v Italiji obsojeni atentatorji. Pred vojnim sodiščem v Jakinu v Italiji se je vršila kazenska razprava proti obtožencem Laraso, Gatti, Vegazzano in Namona. Obtoženi so bili, da so po nalogu sovražnika pognali v zrak tovarno eksplozivnih tvarin v Cengiu. Laraso je bil obtožen tudi, da je povzročil požar v luki v Genovi in poskusil atentat na municijsko tovarno v Ternih. Laraso je bil obsojen na smrtno vešalijo, Gatti in Vegazzano na dosmrtno ječo, Namon je oproščen.

Zaplenitev tujega imetja. »Tribuna« poroča, da je ministrski svet soglasno sklenil zaplenitev v Italiji še se nahajajočega tujega imetja, držeč se odredbe s strani državnega upravitelja.

Mirovni pogoji. »Hamburger Fremdenblatt« poroča iz Ženeve: Londonski

»Evening Standard« poroča z dovoljenjem cenzure: Sedaj, ko je vstopila Rumunska v vojno, bodo zavezniki v najkrajšem času predložili svetu in svojim sovražnikom mirovne pogoje. Mogoče je, da se bo vojna skrajšala.

Delo škotskih rudarjev. Škotski (angleški) rudarji so z veliko večino odklonili predlog, da naj bi delali šest dni v tednu, ker so delali doslej v štirinajstih dneh samo po 10 do 11 dni.

Uspeh železničarjev v ameriških Zedinjenih državah. Organizacija železničarjev v Zedinjenih državah je stavila zahteve do dne 4. septembra, kakor smo že poročali. Sedaj so železničarji opustili stavko, ker je kongres (državni zbor) sprejel zakon, s katerim določa železničarjem osemurni delavnik. Doslej je veljal v Ameriki zakonito deseturni delavnik. Obenem je kongres tudi določil, da železniške družbe ne smejo železničarjem znižati mezd, marveč ostati morajo mezd take, kakršne so bile ob deseturnem delavniku. Kongres je s tem napravil načelno važen sklep, s katerim se določajo poleg delavnega časa tudi mezde. To pa železniškim družbam nikakor ne ugaja in se nameravajo pritožiti na naj-

višji sodni dvor. Ameriške delavske organizacije so dosegle s to zmago velik uspeh za železničarje in obenem prodirle tudi z načelom, da so delavske mezde stvar javnega interesa. Vrhutega pa je imel kongres namen s tem zakonom dovesti železniške družbe do tega, da ne bodo imele toliko vzroka se upirati podražavljenju železnic, ker njih trust ne bo več tolikega pomena kakor je bil doslej. Kongres je sicer kapitalistiško zastopstvo, a prav industrijski podjetniki čutijo najbolj posledice železniškega trusta. S tem sklepom se pa omejuje svoboda železniškim družbam in Amerika se bliža podražavljenju železnic, za katerim stremi že od leta 1887.

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Umetni med SIDA je štirikrat cenejši kot pravi med ter bolj redilen nego meso in jajca. Rabi se kot maža na kr uh, za pecivo in močnata jedila, pospešuje prebavo, lajša hripavost, zapeko, zasliženost, obenem pa tudi krepi itd. Poskus Vas prepriča o izvrstnosti umetnega medu! Zavojček velja 35 vin. Proti vposlanemu znesku ali po povzetju 9 zavojčkov za 3 krone. Naroča se pri: **Josip Berdajs, Ljubljana 5, Zeljarska ulica.**

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Franciškanska ulica šte. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za . . shode in veselice. . .

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. . .

Stereotipija. Litografija

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanov
	dopol.	popol.	
Dr. Rošenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Breskvar Viktor	1.—3. pop.		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Roč Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Franciška ul. št. 4. pritličje
Dr. Kraigher Alojzij	1.—3. pop.		Poljanska cesta 18/1.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglašiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Gričar

Šelenburgova ulica 3.

Zaloga

izgotovljenih oblek

za

gospode in dečke.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico v Ljubljani

r. z. z. o. z.

Vabi svoje člane na
redna članska zborovanja,
ki se bodo vršila:

Za okrožje Tržič: 17. septembra popoldne v Tržiču pri Pelarju. Začetek ob 3. uri popoldne.

Za okrožje Vič - Glince - Rožna dolina: 23. septembra zvečer na Glincah v Ameriki. Začetek ob 8. uri.

Za okrožje Jesenice - Sava: 24. septembra ob 3. uri na Savi pri Werglesu.

Za okrožje Koroška Bela: 24. septembra ob 5. uri popoldne pri Hkavcu na Javorniku.

Za okrožje Udmat: 29. septembra v Udmatu pri Pavšku. Začetek ob 8. uri zvečer.

Za okrožje Ljubljana: 30. septembra v Ljubljani, pri Perlesu. Začetek ob 8. uri zvečer.

Za okrožje Sp. Šiška: 2. oktobra v Sp. Šiški pri Sternu. Začetek ob 8. uri zvečer.

V Ljubljani 1. septembra 1916.

Načelstvo.

Nadzorstvo.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica!

Koncem leta 1915 le imela vlog K 48,500.000.—

Rezervnega zaklada „ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. Posoja na zomlišča in poslopja na kranjskem proti 5% izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

**Ceniki se dobe za-
stonj in franko.**